

НАЙВАЖЛИВІШІ ВИСНОВКИ
З ДОСЛІДЖЕННЯ УМОВ ПРОЖИВАННЯ
ТА ЯКОСТІ НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ
реалізоване в громаді:
БАШТАНСЬКА ОТГ, Миколаївська область

Звіт підготували

Радослав Шарлея, Андрій Кавунець

на замовлення Фондації Розвитку Місцевої Демократії

в рамках програми

**«Децентралізація Пропонує Кращий Результат та Ефективність (DOBRE)»,
що фінансується USAID.**

Квітень 2018

Цей документ став можливим завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст є відповідальністю Фонду Розвитку Місцевої Демократії і не обов'язково відображає точку зору USAID чи уряду Сполучених Штатів.

This report is made possible by the generous support of the American people through the United States Agency for International Development (USAID). The contents are the responsibility of Foundation in Support of Local Democracy and do not necessarily reflect the views of USAID or the United States Government.

Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

1. Загальні відомості про дослідження

Метою проведеного соціологічного дослідження було визначення оцінок та важливості різних аспектів, які впливають на збалансований місцевий розвиток. При цьому дослідження зосереджено по двом напрямкам:

- Чинниках, які впливають на якість життя людей
- Послугах, які надаються інституціями місцевого самоврядування.

Такий підхід надав можливість проаналізувати, з одного боку, питання зосереджені на якості життя мешканців, та чинників, які стосуються рівня життя в громаді, місцевої технічної та суспільної інфраструктури, економіки, соціального розвитку і навколишнього середовища. З іншого боку, дослідження охоплює питання, яке стосується широкого спектру послуг, що надаються органом місцевого самоврядування. З метою отримання найбільш повної та об'єктивної оцінки результатів дослідження анкета містить багато питань, що відносяться до оцінювання та детального аналізу різних аспектів функціонування органів місцевого самоврядування. У цьому сенсі дослідження забезпечує глобальний, загальний малюнок поглядів жителів громади, умови життя та діяльності муніципалітету.

2. Методологічні інформації

Прийнятим було визначено підхід вивчення колективних відповідей на запитання всіма членами сім'ї. Опитування було проведено у обраних з попередньо сформованої загальної бази домогосподарств з наданням можливості проведення змістових обговорень.

Вибірка стратифікована до населених пунктів у громаді. Дослідження репрезентативне на рівні громади, але не на рівні окремих населених пунктів. Аналізуючи дані звіту, порівнюючи ці дані та роблячи висновки, враховувалися: кількість отриманих відповідей на дане запитання; відсоток відповідей «не знаю»; факт, що одиницею аналізу було домогосподарство (незважаючи на те, що для зручності у звіті використовуються терміни «жителі», «респонденти», «мешканці» і т.д.).

Сформована представниками органу місцевого самоврядування Баштанської ОТГ база унікальних адрес домогосподарств складалась з 8.123 садиб, що представляють 26 населених пунктів, що входять до складу ОТГ. Відповідно до прийнятих принципів дослідженні використовувалося формування вибірки для опитування на основі пропорційності кількості адрес в даному населеному пункті по відношенню до загальної кількості адрес в ОТГ. До вибірки для проведення опитування було випадковим чином відібрано 366 домогосподарство (резервний список: 181 адреса) з 22-х населених пунктів. В чотирьох населених пунктах, а саме: Зелений Яр, Новогорожене, Одрядне та Трудове – до вибірки не включались адреси через дуже незначну кількість наявних адрес в базі, яка складала 6-10 адрес, або 0,07-0,12% всієї кількості домогосподарств. Найбільша вибірка була сформована в адміністративному центрі ОТГ – м. Баштанка, і вона складала 210 адрес в основному списку і 42 в резервному, або 57,26% загальної вибірки. По інших населених пунктах громади кількість адрес в основній вибірці складала від 1 (0,15% від загальної вибірки) в селах Горожене, Київське, Старосолдатське, Шляхове та селищі Андріївка і до 26 (6,98% від загальної вибірки) для села Добре.

Ймовірний довірчий інтервал (так звана похибка вимірювання) склав 5%, а ймовірний рівень довіри 95%. Дослідження було проведено в березні-квітні 2018 року.

Дослідження дозволило отримати результати оцінки різних аспектів життя та якості послуг в громаді за шкалою від «дуже погано» до «дуже добре». В той же час, наявності лише оцінки певних аспектів життя в громаді не є достатньою для визначення черговості їх включення до Стратегії. Необхідним є також і наявність інформації про важливість даного питання для

Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

опитаних. Методологія дослідження дозволяє визначення важливості кожного питання, яке розраховується відповідно до кореляції кожного окремого показника оцінки та оцінки громади як місця для проживання. Такий метод був обраний тому, що якщо мешканець позитивно оцінив дану сферу і також позитивно оцінив якість життя в громаді, то саме ця сфера є для нього найбільш важливою в загальній оцінці якості життя в громаді. Якщо немає прямого зв'язку між оцінкою окремої послуги і оцінкою якості життя в громаді – то важливість даного питання є нульовою. Такий аналіз проводився по кожній сфері, що оцінювалась в рамках дослідження. За підсумками аналізу формувались зведені графіки, в яких по вісі абсцис представлено оцінку даного питання (зліва – дуже погано, зправа – дуже добре), а по вісі ординат – представлено важливість даного питання (внизу – неважливо, вверху – дуже важливо). Ті питання, що отримали негативну оцінку і одночасно мають високу важливість для мешканців, мають в першу чергу бути включені до Стратегії розвитку і отримати особливу увагу для їх найшвидшого вирішення. Питання, які отримали негативну оцінку, але є менш важливими для мешканців, мають бути в другу чергу включені до Стратегії. В той же час, питання які позитивно оцінені мешканцями та одночасно є важливими, мають отримати в Стратегії не меншу підтримку, ніж на даний час з метою їх утримання на аналогічному рівні. І остання група питань, які позитивно оцінені але неважливі для мешканців, мають під час розробки і впровадження Стратегії моніторитись з метою пересвідчитись, що вони і надалі залишаються в даній зоні оцінки/важливості для мешканців. Схема даного аналізу та його значення для врахування під час розробки Стратегії представлено на Малюнок 1.

Малюнок 1. Схема аналізу питань за шкалою оцінки / важливості та їх врахування під час внесення розробки та внесення змін до Стратегії розвитку громади

3. Найбільш важлива інформація про склад населення

В структурі опитаних домогосподарств переважну більшість постійних членів сім'ї складають люди працездатного віку (18-65 років), причому кількість чоловіків складає 61,7%, а жінок 60,4%. Люди пенсійного віку складають: чоловіки – 15,3% , жінки – 31,1%. Кількість дітей від 6 до 18 років – 31,4%, а віком до 6 років – 19,9%. Отже, більшість мешканців у громаді складають працездатні люди. Ці дані показують потенційну важливість наявності робочих місць та умов для започаткування і розвитку власного бізнесу на території громади, отримання якісних послуг, в тому числі – освітніх, зважаючи на досить велику частку дітей шкільного і дошкільного віку.

Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

Серед опитаних дорослих членів сімей мають середню спеціальну освіту – 39,6%, середню – 37,4%, вищу освіту – 27,3%. Неповну середню освіту отримали 9%, неповну вищу – 8,7%, але є дорослі мешканці які мають тільки початкову освіту – 4,1%.

Щодо основного джерела доходів серед опитаних мешканців громади, то тут виділяється два основних джерела доходів - це пенсії або допомога по інвалідності (37,7%) та робота на повній або частковій ставці (33,6%). Всі інші джерела доходів в сумі становлять менше кожного з цих видів, і складають: робота в сільському господарстві або відсутність роботи (займаються домом) – по 8,2% відповідно; робота час від часу на території громади – 7,4%; допомога на дитину або допомога по безробіттю – по 7,4% відповідно; робота на виїзді в великому місті – 5,2%; закордоном працюють 4,6%; студентами є 4,1%; підприємцями – 3,3% і 2,2% працює за контрактом.

Ці дані з одного боку показують досить великий рівень навантаження на бюджет громади, пов'язаний з перевищенням кількості непрацюючого населення (пенсіонери, люди з інвалідністю, безробітні і т.і.) над працюючими, але з іншого – ситуація на фоні інших громад не є критичною, адже кількість пенсіонерів / осіб з інвалідністю є меншою половини населення та перевищує кількість працюючих лише на 4%. Малою є кількість опитаних, які мають власний бізнес, а зважаючи на достатню кількість безробітних саме в підтримці створення і розвитку малого і середнього підприємництва може бути потенціал для розвитку економічної спроможності громади.

Стосовно статусу житла, переважна більшість опитаних (91,7%) є власниками свого житла. З них 76,9% проживають в власних будинках або його частині, 14,8% - в квартирах. 3,8% опитаних мешкають в орендованих квартирах, 2,1% - в орендованих будинках. Це позитивні показники, які демонструють сталість переважної частини мешканців громади.

У 59,8% всіх опитаних домогосподарств всі члени сім'ї постійно живуть і працюють в громаді, 16,6% - це родини, в яких частина членів сім'ї кожного дня проживає в громаді, а частина ділить своє життя між громадою та іншими місцями, і 4,4% - родини, в яких мешканці проживають в громаді, але кожного дня виїжджають в інші місця на роботу або навчання.

Більшість жителів громади є українцями – 78,1%, 0,3% - росіян, 2,5% мешканців мають іншу національність та 20,5% мешканців не надали відповіді на це питання. Ці дані свідчать про достатньо високий рівень однорідності національного складу громади.

4. Ставлення жителів

Дана група питань стосувалась оцінки мешканцями умов проживання в цілому та окремих аспектів життя в своїй громаді. Третина опитаних задоволені проживанням в громаді – 34,4%, з яких 29,4% - скоріше задоволені і 5% - дуже задоволені. 45% відповіли «посередньо», що досить великий показник, який демонструє невизначеність людей щодо оцінки ситуації в громаді. Кількість опитаних жителів, які незадоволені проживанням в громаді складає 20,6%, з яких 12,5% - скоріше незадоволені та 8,1% - дуже незадоволені. В цілому на дане питання отримано більше нейтральних відповідей, ніж негативних, але майже половина опитаних оцінила умови проживання як «посередні», що показує високий рівень потреби в покращенні умов проживання в громаді.

Половина (50,2%) опитаних мешканців не переїхали б з громади в інше місце проживання, навіть якби була така можливість (серед яких 21,9% - дали відповідь «рішуче ні» і 28,3% - «скоріше ні»), 16,4% - не мають чіткої відповіді (посередньо) та 33,4% опитаних переїхали б з громади, причому 9,2% однозначно переїхали б, і 24,2% - скоріше переїхали. Мешканців, які чітко визначили свою позицію і надалі проживати в громаді, більше ніж тих, що визначились з бажанням з неї переїхати, але третина мешканців, які чітко хочуть виїхати з громади, є

Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

негативним чинником, що свідчить про незадоволеність проживанням в громаді і відсутністю перспектив для цих мешканців.

На питання «Як Ви загалом оцінюєте громаду, як місце для проживання» більшість опитаних відповіли посередньо – 56,7%, в цілому 30,2% відповіли добре або скоріше добре та 13,1% відповіли погано або дуже погано. З одного боку, ці показники демонструють значно більшу кількість мешканців, що позитивно оцінюють громаду як місце для проживання, з іншого – більше половини мешканців не мають однозначної відповіді, що вимагає конкретних дій влади в напрямку покращення ситуації.

Важливим було наступне питання, яке стосувалось оцінки створення об'єднаної територіальної громади. Лише 29,6% опитаних домогосподарств оцінили факт створення ОТГ позитивно, оцінку «посередньо» дали 42%, негативну – 12% і 16,2% не змогли дати відповідь на це питання. Кількість позитивних оцінок вдвічі переважає кількість негативних оцінок, але більше половини опитаних не змогли чітко визначити свою позицію (взагалі не надавши відповіді або надавши оцінку «посередньо»), отже - реальних змін вони не відчували і сформованої позиції не мають. Це також вимагає впровадження комплексу заходів щодо інформування мешканців про досягнення та позитивні зміни, яких вдалося досягти завдяки утворенню ОТГ. Перехресний аналіз питань щодо оцінки факту створення ОТГ та оцінки громади як місця для проживання показує, що ці питання прямо пов'язані – серед тих, хто добре оцінює громаду як місце для проживання 60,2% позитивно оцінює факт утворення ОТГ, а серед тих хто негативно оцінив громаду як місце для проживання – лише 6,3% позитивно оцінило факт створення ОТГ. Аналогічний прямий зв'язок оцінки громади як місця для проживання з тим, наскільки громада інформує своїх мешканців про те, що в ній відбувається: серед тих, хто вважає що громада інформує мешканців 49% позитивно оцінили факт створення ОТГ, а серед тих хто вважає що громада не інформує про свою діяльність – лише 11,5% позитивно оцінили факт створення ОТГ. Отже, чим краще влада громади інформуватиме своїх мешканців про те, що відбувається в громаді, тим більш позитивно мешканці оцінюватимуть і факт утворення ОТГ, і умови проживання в ній.

На питання «Якою ви вважаєте свою громаду: бідною чи багатю?» половина відповідей – «середня» (49,1%), і лише 6,6% мешканців вважають свою громаду багатю, та вчетверо більше – 27,4% вважають свою громаду бідною. Не змогли дати відповідь на це питання 16,9% опитаних. Це досить негативні показники, які демонструють, що значно більше мешканців вважає свою громаду бідною, ніж тих мешканців, що вважають свою громаду багатю. Відповіді на це питання також показує відповідний вплив на загальну оцінку своєї громади.

Наступна група питань стосувалась суспільної активності мешканців. Результати опитування показали, що трохи більше половини респондентів цікавиться тим, що відбувається на території громади – 50,8%. Посередньо цікавляться подіями в громаді третина мешканців - 32,6% та не цікавляться 16,6%. Ці дані показують високий рівень зацікавленості мешканців тим, що відбувається в громаді.

Важливо було визначити основні засоби комунікації, через які мешканці отримують чи хочуть отримувати інформацію про те, що відбувається в громаді. 61,2% опитаних жителів за останні 3 місяці отримували таку інформацію, спілкуючись з сусідами чи іншими особами; 51,8% шукали інформацію в місцевих ЗМІ; 26,3% розмовляли про це з депутатом; 24,8% - шукали інформацію на сайті об'єднаної громади; 23,6% - шукали інформацію про заходи, що організувала громада; 18,6% брали участь у зборах з представниками місцевого самоврядування і 15,9% знайомились з планами, рішеннями, протоколами чи іншими документами громади.

При цьому, більшість опитаних віддають перевагу наступним способам інформування органами влади: 54,4% - місцеві ЗМІ; 41,5% - збори, зустрічі з депутатами, представниками органів влади;

Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

26% - офіційна Інтернет-сторінка ради об'єднаної громади; 23,5% - дошки оголошень у раді громади; 21,9% - соціальні мережі, 12,3% - дошки оголошень за межами ради громади; 5,5% - інші неофіційні інтернет-сторінки та інші способи – 5,2%. Як видно, головна диспропорція між бажаним і фактичним джерелом інформації щодо подій в громаді є щодо зустрічей з депутатами – хочуть таким способом отримувати інформацію 41,5% мешканців, а фактично отримують – тільки 26,3. Ці результати мають бути враховані під час формування майбутньої інформаційної стратегії ОТГ, адже фактично головним джерелом інформації для 61% мешканців громади є спілкування з сусідами, а найбільш очікуваним – розміщення матеріалів в засобах масової інформації.

Стосовно того, чи інформує влада громади про свою діяльність, то половина (50,1%) респондентів відповіли що скоріше інформує або дуже добре інформує, 32,1% дали відповідь «посередньо» та 17,8% дали негативну оцінку (скоріше не інформує – 13,6% та взагалі не інформує – 4,2%). Результати є достатньо позитивними, і лише п'ята частина опитаних негативно оцінює стан інформування владою мешканців громади.

На питання, «Як ви оцінюєте участь членів сім'ї у житті громади» лише 5,2% опитаних відповіли, що всі члени родини беруть активну участь в житті громади, ще 27% – що деякі члени родини беруть участь, і 48,8% дали відповідь що ніхто з членів родини не бере участі в житті громади, і 18,9% не змогли дати відповіді на це питання. Умовно можна вважати, що дві третини мешканців громади не беруть участь в житті громади, заходах, спільних ініціативах та т.і. Це досить негативний показник, який необхідно врахувати під час розробки стратегії, а саме – передбачити заходи, що впровадять ефективні механізми участі громадськості. Варто відзначити, що в розрізі різних категорій мешканців найбільш громадсько активними є молодь та люди похилого віку. Відповідно і рівень участі мешканців в діяльності громадських організацій є низьким. 12,8% опитаних відповіли що члени їх родин беруть участь у діяльності громадських організацій, з них 86,8% відповіли що ця організація реалізовує заходи на території громади.

Наступне питання досить важливе для оцінки рівня участі громадськості в процесах прийняття рішень органом влади. Тільки 18,6% опитаних жителів вважають що скоріше мають або мають реальний вплив на важливі рішення, що приймаються органом місцевого самоврядування. Набагато більше – 48,5% вважають що не мають впливу на прийняття рішень в громаді. Ще 32,8% відповіли «посередньо». Отже, ситуація є негативною, і кількість мешканців, які вважають що не мають впливу на те, що відбувається в громаді, втричі перевищує кількість таких, що вважають що впливають на ці процеси. Це пов'язано і з низькою громадською активністю мешканців, недостатньою кількістю громадських організацій, та однозначно вимагає впровадження нових механізмів взаємодії влади і громадськості. В той же час, серед тих, хто вважає, що має вплив на важливі рішення що приймаються органами місцевої влади в громаді, 57,8% опитаних дали оцінку «добре» своїй громаді, як місцю для проживання. Ці відповіді ще раз засвідчують, що участь мешканців в управлінні громадою сприяє більш позитивній оцінці своєї громади.

Третина мешканців (37,5%) вважають що влада сприяє громадській активності мешканців та підтримує їх ініціативи, 16,5% вважають що влада не проявляє зацікавленості ідеями та ініціативами, що виходять від жителів, а 45,9% взагалі не змогли надати чітку відповідь. Зрозуміло, що така негативна оцінка також зумовлена низьким рівнем активності мешканців та відчуттям, що вони не мають впливу на те, що відбувається в громаді. Серед тих, хто відповів що влада громади добре інформує про свою діяльність, 90,7% вважають що влада сприяє громадській активності мешканців та підтримує їх ініціативи, а серед тих хто вважає що влада не інформує про свою діяльність – лише 32,4% вважають сприятливим ставлення влади до

Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

розвитку громадянського суспільства, а 67,6% - негативно оцінюють це. Отже, існує прямий зв'язок між інформуванням громадськості та його підтримкою з боку влади в розумінні мешканців, що підсилює необхідність активізації інформаційної складової в діяльності органу місцевого самоврядування.

Майже половина опитаних мешканців (42,5%) не змогли визначитись що переважає в їх громаді в стосунках між людьми: недовіра та приватний інтерес або почуття солідарності та турбота про загальне благо. Зазначили, що переважає недовіра, обережність та приватний інтерес – 43,9% і майже в 3,5 рази менше – 13,6% вважають що переважає солідарність та турбота про загальне благо. Це ще раз засвідчує наявний в громаді комплекс проблем, що стосуються відчуття внутрішньої інтеграції об'єднаної громади та усвідомлення мешканцями своєї участі та важливості в процесах управління громадою.

Останнє питання даного розділу стосувалось відчуття безпеки в громаді. Безпечною своєю громаду вважають 38% мешканців, небезпечною визнало громаду 12,8% опитаних. 49,1% оцінили громаду, як «посередньо безпечною». Можна вважати, що рівень безпеки у громаді задовільний. Бажано провести додатковий аналіз в розрізі кожного населеного пункту з метою визначення осередків загроз для мешканців громади.

5. Оцінка умов життя та якості громадських послуг

Даний розділ містить оцінку мешканцями основних умов життя в громаді та якості послуг по критеріям добре/погано, а також наскільки це важливо для опитуваних. Цей розділ є особливо важливим, оскільки дозволяє здійснити аналіз умов життя та послуг, а в подальшому – здійснити їх диференціацію по важливості і визначити послідовність вирішення проблем в різних сферах в рамках реалізації Стратегії розвитку громади.

Перша група питань стосувалась оцінки діяльності органів влади та надання адміністративних послуг в громаді. Як виявилось, впродовж останнього року лише 20,1% мешканців з усіх опитаних домогосподарств звертались до органу влади щодо вирішення якихось питань, причому з них половина (9,8% опитаних) зверталась кілька раз. 72,6% опитаних жодного разу не звертались до органу влади і ще 7,3% не пам'ятають про такі звернення, отже умовно можемо вважати що чотирьом з п'яти мешканців громади протягом останнього року не довелось вирішувати жодного питання в раді об'єднаної громади. З одного боку, це може свідчити про те що мешканці не потребують регулярних звернень до органу влади, але можливим є і варіант, що в умовах діяльності досить молодого ОТГ, адміністративний центр якої розташований в центрі району, не всі мешканці усвідомлюють можливість отримання значно більшої кількості адміністративних послуг безпосередньо в громаді. Це питання потребує додаткового аналізу і в разі необхідності – реалізації низки інформаційних заходів з метою донесення інформації про весь перелік послуг, які можна отримати в громаді.

Трохи більше третини мешканців (36,3%) оцінили якість надання адміністративних послуг у своїй громаді посередньо, 31,3% - добре або дуже добре, 10,4% - дали негативну або дуже негативну оцінку і 22,0% - не змогли дати відповідь. Це переважно посередні результати, які демонструють потребу додаткових заходів що підвищення якості надання адмінпослуг в громаді. Така ситуація може бути пов'язана і з низьким рівнем знань про можливість отримання адмінпослуг в громаді, коли їх перелік лише посередньо задовольняє мешканців. Загальна оцінка службовців громади теж переважно «посередньо» - так вважають 62,3% опитаних, 23,9% дали оцінку добре/дуже добре і 14,7% - погано/дуже погано. При цьому, ставлення працівників оцінене опитаними трохи краще – 39,4% опитаних оцінюють його як чемне/дуже чемне, 49,6% – як посереднє і 12% - як погане/дуже погане.

Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

Було проведено додатковий аналіз питання щодо роботи та ставлення службовців в розрізі того, скільки раз опитані звертались до органу влади впродовж останнього року. Результати аналізу показали, що найбільш негативно оцінюють роботу і ставлення службовців ті, хто жодного разу не звертався за адміністративною послугою до органу влади. Якщо опитаний хоча б один раз впродовж року звертався щодо адмінпослуги, оцінка стає кращою, а якщо кілька раз – оцінка є найбільш позитивною. Це свідчить про те, що адміністративні послуги надаються якісно та чемно, але знову можна констатувати проблему донесення інформації до мешканців – навіть не звертаючись по якісь послуги до влади громади, вони упереджено оцінюють ситуацію негативно.

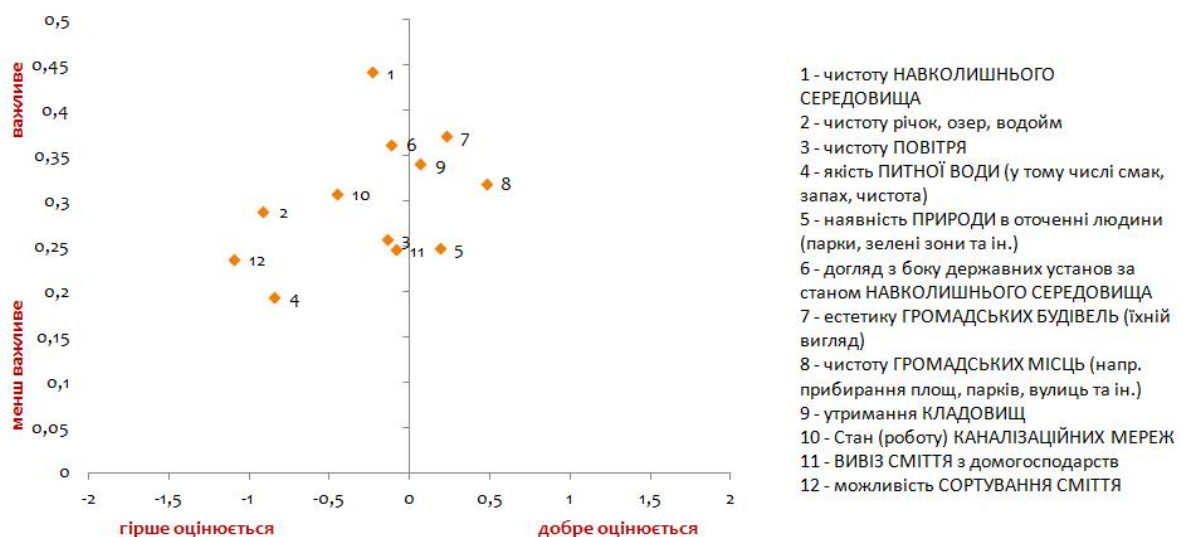
Оцінки діяльності (за 6-бальною шкалою) голови громади, ради громади, та старости під час даного терміну повноважень розподілились так: голова громади отримав середню оцінку 3,77, рада громади – 3,65, старости – 3,97 (оцінку діяльності старост не можна розглядати в розрізі всієї ОТГ, і ця оцінка потребує проведення додаткового аналізу в межах кожного окремого старостинського округу). Голова громади отримав більший відсоток найвищих оцінок і менше різко негативних оцінок, ніж рада громади, але переважають у всіх оцінках середні бали.

6. Оцінка стану навколишнього середовища та чистоти

Стан навколишнього середовища в громаді оцінено мешканцями посередньо. З 12-ти пунктів лише 4 оцінено позитивно за шкалою від -2 (дуже погано) до +2 (дуже добре), а саме: чистота громадських місць (+0,47), естетика громадських будівель (+0,22), наявність природи в оточенні людини (+0,18) та утримання кладовищ (+0,06). Решта пунктів оцінено негативно, а саме: вивіз сміття (-0,09), догляд з боку державних установ за станом навколишнього середовища (-0,12), чистота повітря (-0,15), чистота навколишнього середовища (-0,24), стан та робота каналізації (-0,46). Ще три показники отримали різко негативну оцінку, а саме: якість питної води (-0,85), чистота природніх водойм (-0,92) та можливість сортування смітті (-1,1).

Інформацію про оцінку та важливість питань сфери навколишнього середовища було зведено в суміщену діаграму за шкалою оцінка/важливість, яка представлена на Малюнку 2.

Малюнок. 2. Оцінка та важливість питань різних аспектів стану природнього навколишнього середовища громади

Як видно, серед негативно оцінених аспектів життя в громаді найбільш важливим для мешканців є загальна чистота навколишнього середовища, догляд з боку держави за станом

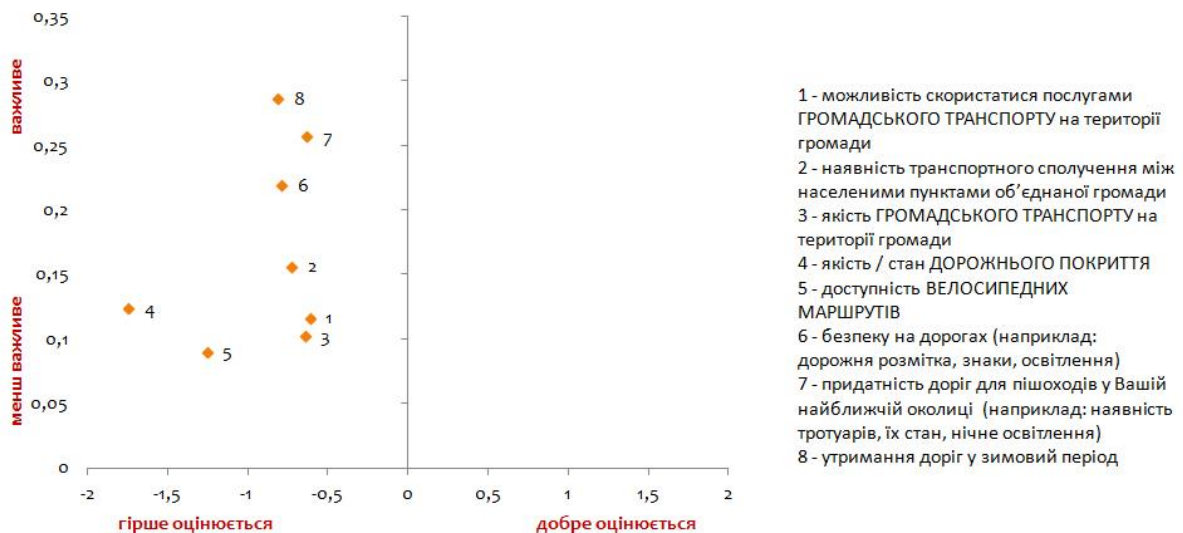
Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

навколишнього середовища, стан (робота) каналізаційних мереж та чистота рік, озер, водойм. Це першочергові питання для включення до Стратегії. Менш важливими для мешканців серед негативно оцінених факторів є: Чистота повітря, вивіз сміття, можливість сортування сміття (яка отримала найгіршу оцінку, але є мало важливою для мешканців, насамперед через низький рівень екологічної свідомості) та якість питної води. Це питання для включення до Стратегії в другу чергу.

7. Стан транспортної інфраструктури та безпеки дорожнього руху

Дослідження показало критичну ситуацію із транспортною інфраструктурою та безпекою дорожнього руху на території громади. Такі результати були прогнозованими, зважаючи на поганий або часто аварійний стан доріг як в самій громаді, так і головних транспортних шляхів, що ведуть до громади. Абсолютно всі питання отримали негативну оцінку, найгірше було оцінено (за шкалою від -2/дуже погано до +2/дуже добре) стан дорожнього покриття -1,74 та доступність велосдоріжок -1,26. Інші питання отримали негативні, хоча і дещо менші оцінки: утримання доріг в зимовий період (-0,81), безпека на дорогах (-0,79), наявність транспортного сполучення між населеними пунктами громади (-0,73), якість громадського транспорту (-0,64), придатність доріг для пішоходів (-0,63) та можливість скористатись транспортним сполученням всередині громади (-0,61). Було проведено аналіз даних питань з точки зору важливості для мешканців, що представлено на Малюнку 3.

Малюнок 3. Оцінка та важливість напрямків дорожньої, навколоторожньої інфраструктури і транспортного забезпечення

Як видно, в першу чергу до Стратегії необхідно включити питання утримання доріг в зимовий період, придатності доріг для пішоходів та безпеки на дорогах, а інші питання можуть бути вирішені в другу чергу. Варто зазначити, що найбільш негативно оцінене питання якості та стану доріг отримало середню важливість скоріш за все через те, що мешканці реально оцінюють ситуацію і розуміють, що швидко вирішити це питання неможливо і у випадку частини доріг, які мають районне або державне значення воно знаходиться за межами компетенції ОТГ.

Аналіз також показав, що 72,4% мешканців або взагалі не користуються громадським транспортом, або не пам'ятають коли це робили. Лише 5,2% користуються послугами громадського транспорту щодня, 10,4% - раз на тиждень і 11,9% опитаних користуються громадським транспортом рідко, тобто рідше ніж раз на тиждень. Отже, можемо зробити

Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

висновок що переважно мешканці користуються або власним транспортом, або ходять пішки чи їдуть велосипедом. Знов-таки, ця ситуація в значній мірі пов'язана з станом доріг, на яких важко забезпечити нормальне транспортне сполучення в громаді.

8. Оцінювання освіти

Майже всі послуги в сфері освіти оцінені позитивно. Незначну негативну оцінку (за шкалою -2...+2) отримала лише доступність різноманітних форм дозвілля для дітей та молоді (-0,02). Всі інші оцінки є позитивними: доступність шкіл (+1,07) та садочків (+0,82), якість навчання в садочках (+0,78) та школах (+0,76), доступність дитячих майданчиків (+0,56), якість (+0,39) та доступність (+0,31) закладів позашкільної освіти, доступність (+0,18) та якість (+0,16) позаурочних занять в школах.

Ця сфера є важливою для значної частини родин в громаді, адже серед опитаних третина – 31,6% мають дітей дошкільного віку, та 36,3% мають дітей шкільного віку.

Всі питання даної сфери є досить важливими для мешканців, і мають отримати не меншу підтримку під час реалізації Стратегії розвитку громади з метою збереження існуючого рівня надання послуг.

9. Оцінка зайнятості населення та підприємництва

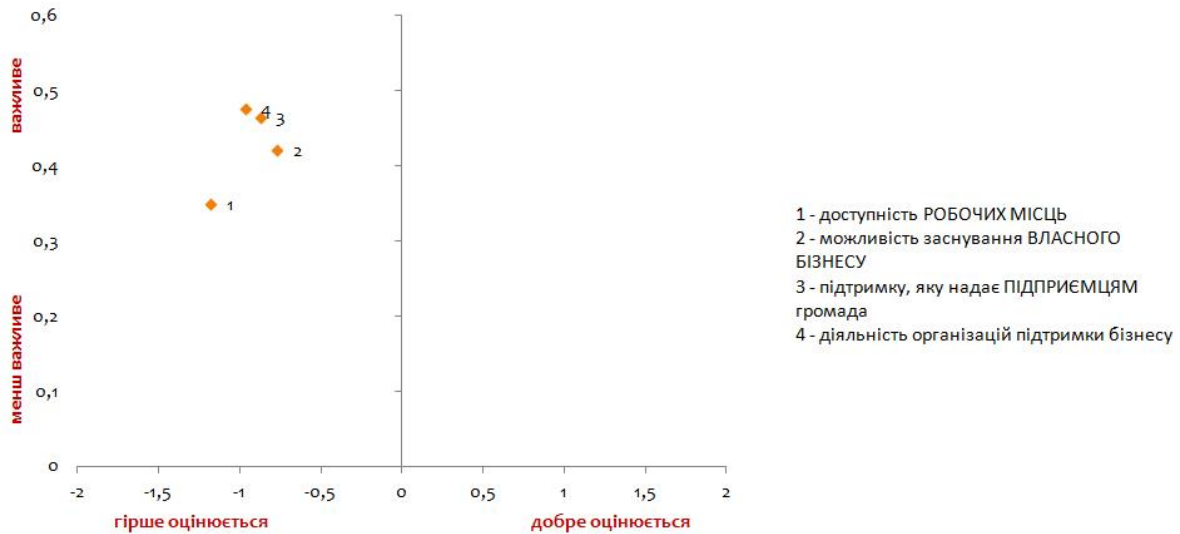
Різко негативна картина спостерігається у оцінках мешканців громади щодо ключових питань економіки, підтримки бізнесу та наявності робочих місць. Тут всі питання було оцінено мешканцями негативно. Так, за шкалою від -2(дуже погано) до +2(дуже добре), доступність робочих місць оцінено -1,18, діяльність організацій підтримки бізнесу -0,97, підтримку, що надає підприємцям громада -0,88 та можливість заснування власного бізнесу -0,77.

Кількість сімей, в яких основним джерелом доходу є пенсії становить 37,7% при тому, що на ставці працює 33,6% мешканців - це вказує на значну частину мешканців похилого віку та значні соціальні навантаження на бюджет громади. В сільському господарстві зайнято 8,2% мешканців, і лише 3,3% - підприємці. А ось оцінка матеріального стану домогосподарств є переважно негативною і розподілилась таким чином: майже половина опитаних родин (43,4%) визначили свою матеріальну ситуацію як «середньо – вистачає від зарплати до зарплати», відсоток тих жителів, які вважають свою сім'ю бідною майже такий самий – 41,7%, а відсоток тих, які вважають свою сім'ю багатю значно менший – лише 7,3%. 7,6% опитаних не визначились зі своєю відповіддю. Значне переважання «бідних» над кількістю «багатих» родин також є негативним показником, який демонструє значні проблеми в економічному розвитку громади.

Було проведено формування зведеного аналізу за шкалою «важливість/оцінка» групи питань щодо розвитку економіки, результати якого представлено на Малюнку 4.

Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

Малюнок 4. Зведена оцінка та важливість різних аспектів існуючої економічної ситуації в Баштанській громаді

Як бачимо, найбільш важливими мешканці громади виділили: діяльність організацій підтримки бізнесу, підтримку, яку надає підприємцям громада та можливість заснування власного бізнесу, і менш важливою - доступність робочих місць. Така специфіка важливості окремих питань демонструє, що мешканці вважають більш важливим можливість заснування/розвитку власного бізнесу, ніж можливість працевлаштування. Це вимагає впровадження комплексних заходів з боку громади, спрямованих на підтримку створення та розвитку підприємництва, а також на залучення до цієї роботи інших організацій та установ, що особливо актуально через перспективи збільшення надходжень у місцевий бюджет за рахунок податків і зменшення соціального навантаження.

З аналізу відповідей видно, що мешканці, які позитивно оцінюють свою матеріальну ситуацію, дали і позитивні відповіді щодо своєї громади, як місця для проживання. Це засвідчує, що матеріальний стан родини впливає і на оцінку цією родиною громади в цілому, а отже покращуючи рівень добробуту мешканців – зростатиме і позитивний імідж громади.

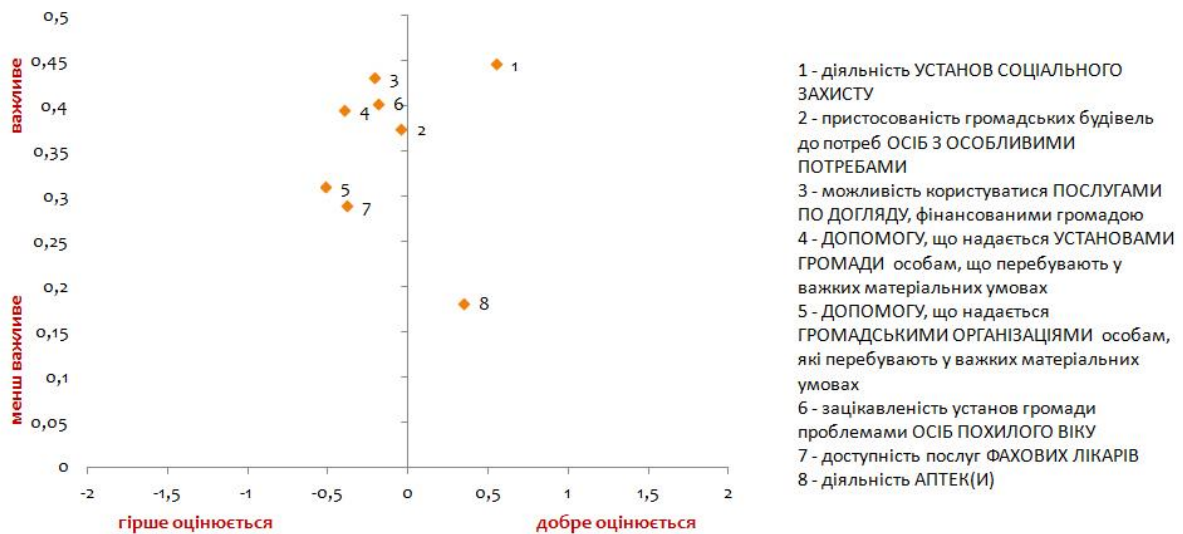
10. Оцінка послуг в сфері соціальної політики і здоров'я

Майже вся соціальна сфера оцінена негативно, лише два питання отримало позитивну оцінку - , діяльність установ соціального захисту (+0,55) та діяльності аптек (+0,34), хоча питання аптек не є в сфері компетенції громади. Негативно біло оцінено (за шкалою від -2 до+2) допомогу потребуючим категоріям від громадських організацій (-0,51) та від установ громади особам, що перебувають в важких матеріальних умовах (-0,4), доступність фахових лікарів (-0,38), можливість отримати від громади послуги по догляду (-0,21), зацікавленість установ громади проблемами осіб похилого віку (-0,19) та пристосованість будівель до потреб людей з інвалідністю (-0,05).

Аналіз оцінки та важливості окремих напрямків даної сфери представлено на Малюнку 5.

Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

Малюнок 5. Зведена інформація оцінки та важливості послуг в соціальній сфері

З аналізу видно, що в першочерговими завданнями мають бути найбільш важливі з негативно оцінених питань, а саме: можливість користуватись послугами по догляду, що фінансуються громадою, зацікавленість громадою питаннями людей похилого віку, допомога установами громади людям, що перебувають в важких матеріальних умовах та пристосованість громадських будівель до потреб людей з обмеженими можливостями. Питання діяльності установ соціального захисту, яке отримало найвищу оцінку, одночасно з цим є і найбільш важливим для мешканців, тому повинно отримати не меншу підтримку, ніж станом на зараз з метою збереження існуючого рівня послуг.

11. Оцінювання культури, спорту та відпочинку

У сфері культури, спорту та відпочинку, більшість пунктів оцінено позитивно. Трішки негативно оцінено тільки два питання - доступність місць, в яких дорослі можуть проводити вільний час та доступність місць відпочинку на природі, які було оцінено -0,02. Всі інші питання оцінено позитивно, найкращі оцінки отримано для діяльності бібліотек (+0,73) та можливості брати участь як глядач / учасник культурних заходів (+0,67/+0,6), високо оцінено і доступ до інтернету (+0,54). Важливість всіх оцінок в сфері культури та спорту є вищою за середню, тому вся ця сфера має надалі отримувати не меншу підтримку і фінансування та зберегти існуючий рівень надання послуг.

12. Нагальні проблемні питання

В ході опитування мешканці отримали можливість обрати серед всього спектру послуг ті, які на їхню думку повинні отримати особливу підтримку з боку місцевої влади. Саме це питання є одним з найбільш важливих з точки зору подальшого впровадження існуючої Стратегії розвитку Баштанської ОТГ, адже дозволяє визначити необхідні зміни та доповнення щодо цілей та майбутніх заходів. Отже, найбільш важливими для мешканців є підтримка таких сфер:

- дорожня інфраструктура – 64,5%
- водопостачання – 37,7%
- охорона та профілактика здоров'я – 30,6%
- соціальна допомога – 21,3%
- освіта і дошкільне виховання – 18,6%
- поведження з відходами – 17,2%

Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

- чистота вулиць та громадських місць – 16,7%
- громадська безпека та вуличне освітлення – по 14,8%

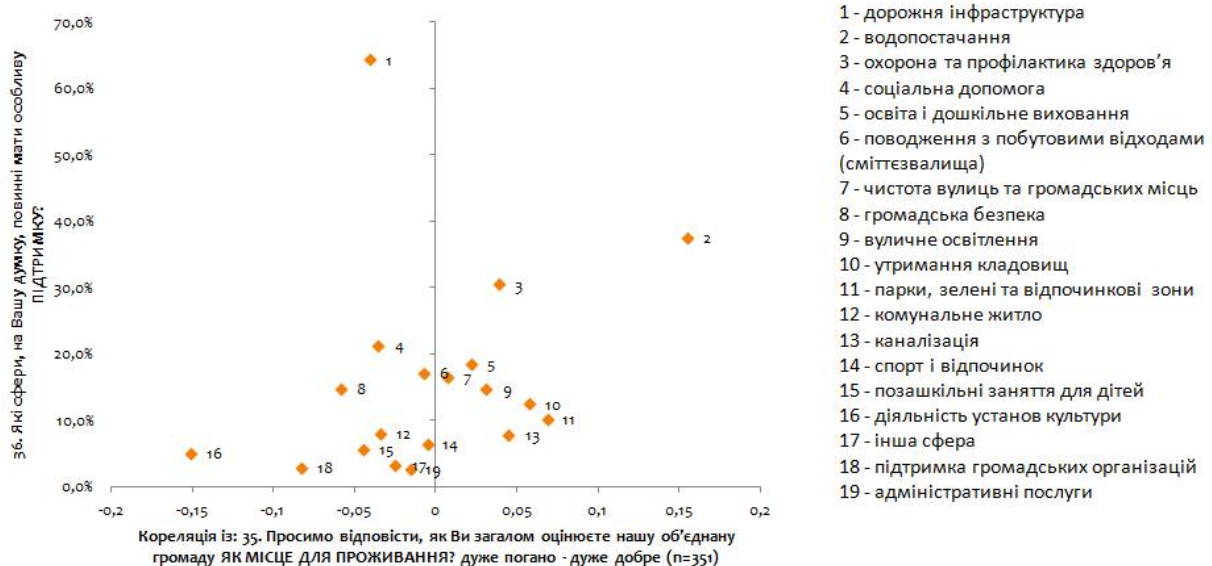
Наступна група отримала дещо меншу оцінку важливості, а саме:

- утримання кладовищ – 12,6%
- парки, зелені та відпочинкові зони – 10,4%
- комунальне житло – 8,2%
- каналізація – 7,9%
- спорт і відпочинок – 6,6%
- позашкільні заняття для дітей – 5,7%
- діяльність установ культури – 5,2%
- підтримка громадських організацій – 3,0%
- адміністративні послуги – 2,7%

Як бачимо з відповідей, найбільш нагальними потребами, які потребують скорішого вирішення та повинні мати особливу підтримку, мешканці віднесли: дорожню інфраструктуру, водопостачання, охорону та профілактику здоров'я, соціальну допомогу, освіта і дошкільне виховання, поводження з відходами, чистоту та безпеку громадських місць вуличне освітлення. При цьому, найменше значення для мешканців мають: діяльність установ культури (це пов'язано з існуючим високим рівнем надання послуг), діяльність громадських організацій (через загальний низький рівень громадської активності мешканців) та адміністративні послуги (оскільки більшість мешканців не звертається за ними до установ чи органів влади громади).

Окрім аналізу важливості цих перспективних напрямків роботи громади, було проведено аналіз щодо важливості цих питань для кожної окремої групи мешканців, які по-різному оцінювали комфортність громади як місця для проживання. Це дає можливість зрозуміти, що є найбільш важливим для мешканців, які оцінюють громаду як комфортно, а що важливо для тих, хто незадоволений з умов проживання в ній. Цей аналіз представлено на Малюнку 6.

Малюнок 6. Співставлення оцінки умов проживання в громаді та пріоритетних напрямків її розвитку, визначених мешканцями.

Як видно, для мешканців, що позитивно оцінили умови проживання в громаді, найбільш важливим є водопостачання. Для тих, хто оцінив громаду як некомфортне місце для проживання, найбільш важливими напрямками для вирішення є проблеми установ культури, підтримки громадських організацій, але найбільшу вагу (причому з дуже суттєвим відривом)

Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

має питання дорожньої інфраструктури. Варто зазначити, що це питання має вплив практично на всі сфери життя в громаді, оскільки є суттєвою перепорою і на шляху будь-якої оптимізації комунального майна, і на шляху розвитку підприємництва і залучення зовнішніх інвесторів чи збільшення кількості туристів.

13. Резюме та пропозиції щодо змін в документі Стратегії розвитку Баштанської ОТГ

Стратегічний процес в Баштанській ОТГ проходив в дещо інший спосіб, ніж в більшості інших громад, що увійшли до програми ДОБРЕ. В період з жовтня 2016 року до січня 2017 року експерти програми ДОБРЕ розробили детальний діагноз існуючої ситуації в громаді, що є невід'ємною вступною частиною процесу стратегічного планування. В цей же час виявилось, що Товариство розвитку Сольца Куяльського з Польщі, яке співпрацює з Баштанською ОТГ, отримало підтримку від програми RITA у вигляді гранту на розробку стратегії громади. В цій ситуації розробку стратегії було здійснено за підтримки польських та українських експертів поза рамками програми ДОБРЕ. Розроблений документ Стратегії було затверджено рішенням Ради Баштанської ОТГ 20 жовтня 2017 року.

Оскільки Баштанська ОТГ і надалі співпрацює з програмою ДОБРЕ, в березні-квітні 2018 року в ній було проведено окреме соціологічне дослідження-анкетування думки мешканців, результати якого представлено в цьому документі. Результати цього дослідження, звісно, не мають обов'язкового впливу на структуру розробленої Стратегії, але дозволяють сформулювати певні рекомендації щодо доповнень цього документу підчас найближчої його актуалізації. Консультанти ФРМД здійснили в першу чергу аналіз тих результатів дослідження, що отримали негативні оцінки мешканців, і запропонували певні доповнення до існуючої Стратегії, що сприятимуть покращенню ситуації в цих сферах, але не були включені до Стратегії раніше.

Пропозиції стосуються таких елементів:

- 1) Підтримка найбільш потребуючих мешканців громади, в першу чергу – осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, через реалізацію таких заходів:
 - Пристосування будинків комунальної власності до потреб осіб з інвалідністю;
 - Розвиток послуг з опіки над особами, що потребують допомоги;
 - Матеріальна підтримка мешканців громади, що перебувають в важкій матеріальній ситуації – безпосередньо громадою, та підтримка організацій, що працюють в цій сфері;
 - Розробка, схвалення та реалізація громадою окремої програми підтримки осіб похилого віку.

Вищезазначені заходи, що є механізмами соціальної допомоги в широкому розумінні, не знайшли свого відображення в існуючому документі Стратегії.

- 2) Безпека (як в публічних місцях, так і безпека на дорогах) – отримала досить негативну оцінку, і потребує додаткового аналізу і впровадження комплексу заходів з метою покращення ситуації.
- 3) Підтримка та сприяння економічному розвитку громади – в існуючій Стратегії включено кілька окремих заходів в цій сфері, таких як виділення інвестиційних ділянок, інвестиційна промоція громади, підтримка розвитку відновлювальної енергетики, створення промислового парку та бізнес-інкубатора, а також підтримка розвитку туризму в громаді.

В рамках обговорення, що відбулось підчас підсумкової зустрічі в громаді 23 квітня 2018 року, представники громади (представники влади, працівники) погодили, що ці записи потрібно доповнити записами про підтримку та сприяння розвитку малого та середнього підприємництва (наприклад, через відповідну податкову політику або комплекс заходів з

Decentralization Offering Better Results and Efficiency (DOBRE)

підвищення професійного рівня підприємців та надання їх консультативно-інформаційної підтримки) та про необхідність утворення ради підприємців громади.

- 4) Активізація та внутрішня інтеграція мешканців громади а також участь громадськості в процесах прийняття рішень органом влади – в існуючому документі Стратегії практично відсутні конкретні заходи в цій сфері, але вони є особливо важливими з точки зору забезпечення умов для подальшого розвитку громади. Тут необхідно звернути увагу, що з результатів проведеного соціологічного дослідження видно, що значна частина мешканців (48,5%) вважають, що не мають впливу на процеси прийняття рішень органом влади громади, причому лише 18,6% опитаних притримуються іншої думки. Однозначного покращення ситуації вимагає сфера комунікації і інформаційної політики влади по відношенню до мешканців. За результатами дослідження інформацію щодо того, що відбувається в громаді, від представників влади отримує лише 26,3% мешканців, а хотіли б отримати більш ніж 41%. Станом на зараз головним джерелом інформації для мешканців є сусіди та знайомі (більше 61%).

Однією з головних умов ефективного розвитку об'єднаної громади є її внутрішня інтеграція, пов'язана з активізацією мешканців. Станом на сьогодні лише 37,5% опитаних вважають, що влада сприяє громадській активності мешканців. Ще гірше, що лише 13,6% вважає, що в громаді переважає солідарність і турбота про спільне благо, а не приватний інтерес.

З вищезазначеного випливає, що планування та реалізація комплексу заходів, які нівелюють існуючі бар'єри між владою та мешканцями, а також стимулювання ініціативи «знизу» мають стати одними з найбільш важливих заходів, що потрібно включити під час актуалізації документу Стратегії розвитку Баштанської ОТГ.